

MODŘANY (1968, Praha 4, Praha 12)

Pravěké osídlení a tedy i archeologické nálezy z katastru dnešních Modřan (7,71 km²) se soustřeďují především do pásu roviny na pravém břehu řeky Vltavy, od ústí Komořanského potoka k ústí Lhoteckého potoka a v lokalitách mezi těmito a Libušským potokem. K nálezům archeologických památek docházelo na nejrůznějších stavbách a především při těžbě písku v pískovných podél řeky. V pískovně u cukrovaru, Brabencově a Dvořákově, severně i jižně od modřanského nádraží, bylo opakovaně doloženo osídlení v mladší době bronzové (knovízská kultura), starší době železné (bylanská kultura), době římského císařství (Germáni) i v raném středověku, a to nálezy sídlištní keramiky, ale především žárovými hroby knovízské i bylanské kultury a germánskými, hroby kostrovými kultury bylanské a hradištní (V. Spurný, 1946). Knovízské sídliště i pohřebiště pokračovalo dále na východ i do prostoru hřiště SK Modřany a sousední pískovny u Komořanské ul. (M. Fridrichová, 1969, 1972).

Další pískovny (druhá Dvořáková, Chadimova, Pánkova) existovaly o něco jižněji, mezi ulicemi Komořanskou a Vzpoury. I zde nálezy dokládají osídlení knovízské kultury z mladší doby bronzové s několika žárovými hroby knovízskými a bylanskými (V. Spurný, 1946) a rovněž osady – sídliště prvních zemědělců z mladší doby kamenné – kultur s lineární keramikou a s vypíchanou keramikou. Z protějšího břehu Komořanského potoka, z okolí ul. Nad Soutokem, pochází několik vzácných kostrových hrobů z doby stěhování národů (B. Svoboda, 1965) a kostrové hroby raně středověké z mladší doby hradištní (J. Sláma, 1977), které již mohou souviset se středověkým osídlením Komořan, ověřeným pro 13. století. V ul. Ke Spofě v Modřanech bylo zjištěno sídliště knovízské kultury z její pozdní, štítarské fáze (M. Fridrichová, 1965), v nové Brabencově pískovně, mezi ulicemi Kolářovou a Pískovou, naopak sídliště nejstarší fáze knovízské kultury (V. Spurný, 1946). Ve stejné pískovně, východně od ul. V Potočkách, byly objeveny i žárové hroby mohylové kultury ze střední doby bronzové (J. Bouzek, 1969, 485–490). Další doklady o intenzivním osídlení v době bronzové pocházejí ze sousední ul. Na Havránce, kde byl v r. 1977 nalezen hromadný nálezy keramiky knovízské kultury, sestávající ze 13 keramických nádob (převážně misek), uložených v hluboké jámě a přikrytých hliněnou pražnicí (J. Kovářík, 1979). Výjimečný nálezy lze snad považovat za určitou formu jídelní obětiny. Ze stejné ulice pochází i ojedinělý hrob kultury zvoncovitých pohárů ze závěru pozdní doby kamenné (L. Hájek, 1968).

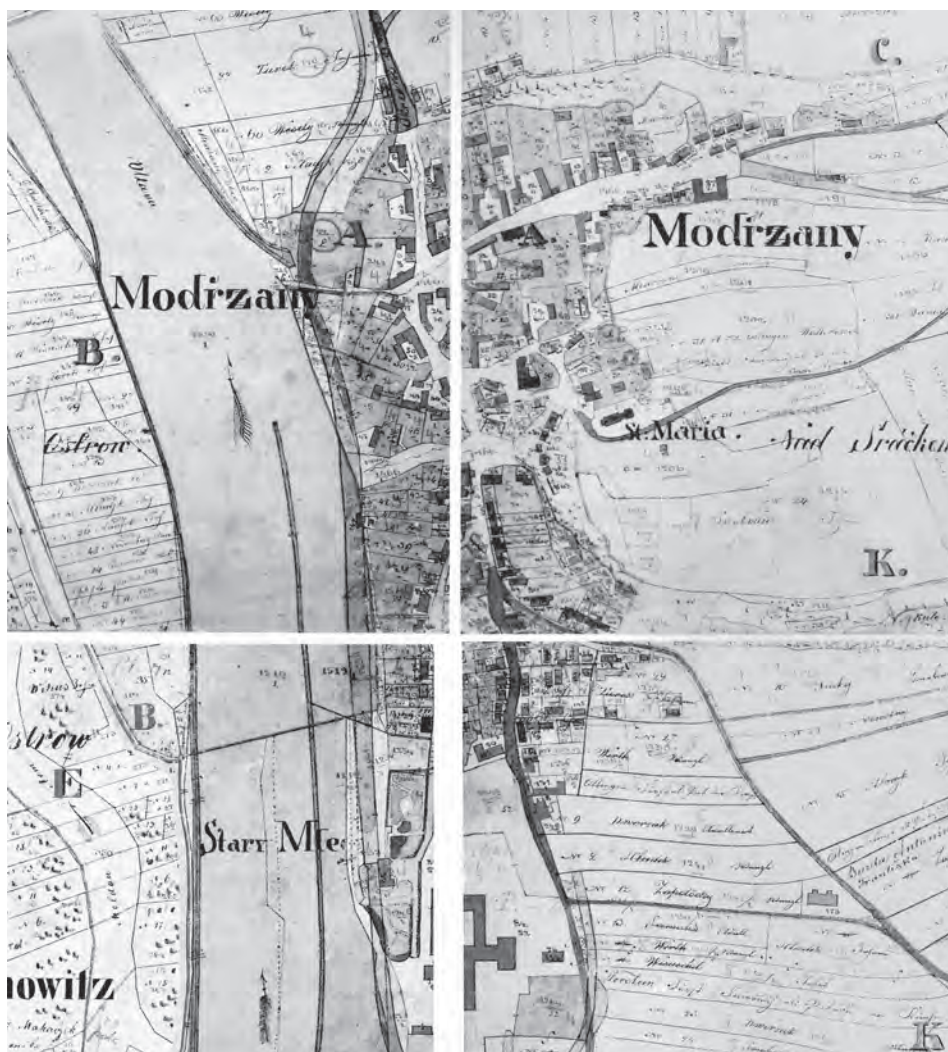
V okolí křížení ulic Klášterského a Lehárovy se rozkládalo v raném středověku kostrové pohřebiště, ze kterého pochází řada keramických nádob (J. Sláma, 1977), a vyskytl se tu i ojedinělý kostrový hrob únětické kultury ze starší doby bronzové. O něco severněji a blíže k řece, při Modřanské ul., se pak nacházely žárové hroby, které patřily knovízské kultuře z mladší doby bronzové a z období pozdně halštatské doby železné (M. Slabina, 1968).

Na závěr pro úplnost nutno dodat, že z Modřan údajně pocházejí i dvě vzácná bronzová ucha etruských zobákovitých konvic a bronzový meč, jejich původ a nálezové okolnosti jsou však krajně nejisté. Kromě zmíněných archeologických nálezů indikuje starobylé osídlení prostoru Modřan starší nálezy denáru knížete Vratislava II. z mezidobí 1061–1092, učiněný v kostrovém hrobě na staveništi domku čp. 412.

Modřany vstoupily do světa dochovaných písemných pramenů z r. 1178, kdy pražský kníže Soběslav II. obdaroval vyšehradskou kapitolu mimo jiné půdou v Modřanech v rozsahu dvou popluzí s vinicí. Majetek vyšehradských kanovníků ve vsi s lesem pak kapitule potvrdil r. 1356 císař Karel IV. Obec se předpokládá, že vinice zmíněná ve 12. století v severním předpolí Modřan, zhruba mezi ulicemi Chuchelskou a Nad Vinicí, kontinuálně existovala od raného středověku až do r. 1929. R. 1717 ji koupilo pražské arcibiskupství, odtud byla zvána Arcibiskupskou. R. 1929 vinice vymrzla a byla nově osázena ovocnými stromy, ale r. 1987 bylo obnoveno pěstování vín na výměře 1,1 ha (zbytek mezitím pohltila novodobá zástavba). Zdá se, že jiná část vsi se stala součástí majetku svatovítské kapituly, která r. 1330 prodala (pronajala) dvůr v Modřanech jakémusi Domaslavovi řečenému *Morawus*. Kromě něj se ve vsi poblíž Prahy uchytili na menších statečích i staroměstští patricijové, z nichž je před r. 1356 uváděn např. Anderlin. V polovině 14. století majetky obou kapitul ve vsi do jisté míry splývaly, neboť jejich část byla vázána k úřadu dómského sakristána, který zastával vyšehradský a zároveň metropolitní sakristán Závíš. Ten r. 1356 postoupil svůj dvůr s příslušným dědictvím, vrácený měšťanem Anderlinem, do nájmu jinému významnému patriciji, Mikuláši od Kamene, řečenému *Slaner*. K r. 1359 se o majetek v Modřanech soudil se svými synovci další měšťan Huler *Glenczer*, který si tu nárokoval dědictví po své sestře. Část statků vyšehradské kapituly však zůstávala v přímém poddanství a prebendy kapituly jsou v Modřanech doloženy dále např. k r. 1367. Kromě selských statků (dvorů) se však musela v polovině 14. věku v Modřanech usadit i méně majetná vrstva poddaných, neboť k r. 1356 se tu připomínali zvoníci vyšehradského proboštvství, u nichž můžeme pouze spekulovat, že snad souviseli s dávnou donací Soběslava II. Lze tedy předpokládat, že jádro modřanského středověkého osídlení se někdy ve 2. polovině 13. století stabilizovalo na terasách a svazích pod modřanským kostelem, který se svou polohou na hraně

návřší stal nejen dominantou obce, ale i jednotícím prvkem vsi. Pro pokus o věrohodnější vykreslení půdorysné organizace, počtu usedlostí a právně či majetkově méně významných stavení, se však nedostává dostatečných podkladů, a to i přes zmínky o jednotlivých dvorech. Hubert Ječný ovšem upozornil na relativně pravidelně řadové seskupení pozdějších velkých modřanských usedlostí podle cesty k řece severně od kostela (dnes zhruba ulice K Vltavě), což jej vedlo k situování středověkého osídlení právě sem. Nad zmíněnými usedlostmi je možno dále upozornit na – v pražském zázemí poměrně neobvyklou – pravidelnou záhumenicovou parcelaci polností, která sice nenavazovala na příslušné usedlosti, ale která přesto může být svědectvím reorganizace raně středověké sídelní jednotky ve vrcholně středověkou ves někdy ve 2. polovině 13. nebo počátkem 14. věku. V této souvislosti se zdá, že další seskupení usedlostí staršího charakteru v údolí Libušského potoka jihozápadně pod kostelem, u něhož H. Ječný usuzoval rovněž na středověký původ, by mohlo být výsledkem nárůstu počtu usazených v následující etapě v průběhu 14. nebo i 15. století.

Přes převažující církevní vlastnictví v Modřanech se ještě před husitskými válkami ve vsi etablovali i světští vlastníci, kteří své zdejší majetky pravděpodobně získali postupným rozpadem zbytků zeměpanské držby. R. 1412 zakoupil říční clo v Modřanech novoměstský rychtář Jiří Síně, k r. 1414 zde byl zmíněn Beneš z Modřan, který své manželce Jarce rozmnožil věno ve vsi, r. 1425 tu vystupoval Liděř z Radkovic, který na svém zboží, včetně majetku v Modřanech, zapsal věno ve výši 10 kop grošů své choti a ještě r. 1434 převedla paní Alžběta ze Šestic plat 10,5 kopy grošů ročně z Modřan na svého manžela Závíše z Valdštejna. Také z tohoto období jsou z písemných pramenů známi držitelé jednotlivých usedlostí. K movitějším osadníkům náležel Jan Ross, který r. 1409 kromě statku v Modřanech užíval i majetek v Hodkovičkách, z něhož odstoupil k modřanskému kostelu pravidelný roční

Modřany, indikační skica stabilního katastru, 1840–1842, archiv ÚDU AV ČR

plat, r. 1417 si však od zadluženého Rosse jeho dvůr v Modřanech pronajal Petr Turschmidt. Tento dvorec po Petrovi zdědil jeho syn Václav, který jej r. 1427 prodal Zikmundovi řečenému *Chanye*. Na počátku husitských válek zabrali kostelní pole Pražané, kteří je r. 1421 postoupili Jankovi od Čepice. Současně byly konfiskovány statky obou kapitul a z církevního majetku tak zcizeny. Přesto se zdá, že husitské války pro obec neznamenal příliš vážnou pohromu, navzdory bitce mezi královskou stranou a Pražany, k níž došlo r. 1429 někde v prostoru mezi Braníkem a Modřany. Svrchovanost Nového Města pražského nad vsí potvrdil r. 1436 císař Zikmund Lucemburský ve známém zápise na celkem 35 vesnic v pražském okolí. Modřany zůstaly osídlené a z průběhu 15. století známe i údaje, které dokreslují sociální (a z ní odvozenou urbanistickou) skladbu osady. K r. 1443 byl uveden krčmář v Modřanech, k r. 1448 modřanský rychtář Tomáš a k r. 1473 rychtář Václav, r. 1459 Martin, vitrik zdejšího kostela (*Martinus, vitricus ecclesie beate Marie Virginis in villa Modrzan*). Dne 6. 9. 1487 uzavřela rada Starého Města pražského smlouvu s mlynářem Lazarem na stavbu a provoz nového mlýna s několika koly na Vltavě a postoupila mu dále kus země včetně dílu řeky a ostrova v ní. Patrně tento mlýn (počátkem 19. století nesl čp. 52, demolován r. 1928) byl zmíněn znovu k r. 1539, kdy jej získal mlynář Vavřinec s podmínkou, že rozestavěný objekt dokončí a uvede do provozu. Dne 23. 11. 1542 jej však Vavřinec odstoupil svému bratru Štěpánovi. K r. 1474 byl uveden sedlák Jindřich. Jiných pět usazených bylo poznamenáno r. 1486, kdy je jejich vrchnost, paní Markéta Zlenická z Týnce, věnovala staroměstskému kostelu sv. Jiljí. Hubert Ječný vyslovil v této souvislosti opatrnou domněnku, že těchto pět osadníků mohlo být koncentrováno jihozápadně pod kostelem a mohlo tvořit zárodek pozdějšího dílu Modřan patřícího k břežanskému dominiu, jehož pět usedlostí bylo znovu zmíněno např. r. 1626.

R. 1622 koupil staroměstský díl Modřan zbraslavský klášter s opatem Jiřím Uratem v čele. Jednalo se o větší, severněji položenou část vsi podél cesty k Vltavě, k níž cisterciáci získali již před tímto datem po sporech s Janem Hýzrlm z Chodů patronátní právo modřanského kostela. Poměrně velké Modřany, zdá se, podobně jako v 1. polovině 15. století, i v době třicetileté války unikly vážným pohromám. Berní rula tu k r. 1654 zaznamenala na zbraslavském díle 12 osazených selských statků, čtyři chalupníky a jen čtyři poustky. Na břežanské části hospodařili dva sedláci a jeden chalupník a dvě selské usedlosti byly opuštěné. Tyto údaje dovolují, v porovnání s informacemi ve středověkých pramenech, důvodně uvažovat o základní prostorové a kompoziční kontinuitě Modřan nejméně od pozdního středověku, kterou zlikvidovala teprve socialistická výstavba v 70. a 80. letech 20. století. Jádrem zbraslavské severní části Modřan byly selské usedlosti v prostoru pozdějších čp. 3, 9–16 a dále čp. 22, 24, 45, 47, 49–51. Přesto i tady lze usuzovat na regres, část usedlostí v prostoru pozdějších čp. 2, 45, 47 a mezi čp. 8–17 byla před r. 1777 převedena v chalupnické usedlosti, k nimž přibýly i statky pozdějších čp. 21 a 48. Záznamy z 18. věku tak potvrzují pozvolný nárůst osadníků, zprvu především na zbraslavském díle vsi. R. 1715 zde hospodařilo 20 osedlých a 1 mlýn, zatímco na břežanské části to bylo stabilních 5 hospodářů. Břežanská vrchnost, Trautmannsdorfové, tu však v poloze Podskalí na Libušském potoce r. 1702 zřídila mlýn (později čp. 33), který v letech 1732–1750 provozoval mlynář Vojtěch Troušilek. Mlýn byl r. 1936 zastaven a objekt byl zbořen v rámci likvidace historických Modřan v 70. letech 20. století. K r. 1777 byli v obci potvrzeni sedláci v čp. 2, 3, 9, 13, 15, dále tu hospodařili konkrétně uvedení čtyři velkochalupníci (čp. 40, 43, 45 a 47) a čtyři domkaři. Přesnější přehled poskytuje soupis z r. 1787, kdy v Modřanech stálo 57 čísel popisných, z toho čp. 16 sloužilo jako obecní pastouška, čp. 32 jako zádušní chalupa, čp. 42 bylo panskou chalupou, chalupa čp. 46 tehdy byla neobývaná a pobořená a čp. 33 a 52 nesly oba modřanské mlýny. Pronikavý nárůst osídlení a zástavby je pak patrný ze srovnání s mapováním stabilního katastru a zejména od r. 1848, kdy byl také zrušen úřad rychtářů (posledním rychtářem byl Jan Svoboda z čp. 24). R. 1893 nabyly konkrétních obrysů starší záměry obce a započala stavba radnice podle projektu zednického mistra Jana Hýny, kterou provedli Josef Bílek, Václav Netrefa a Jan Vraný, truhlářské dodávky zhotovil Václav Ledecký. Za pozemek a patrovou budovu s osovým rizalitem v opožděně klasicistních formách obec zaplatila 10 428 zlatých. Radnice sloužila od r. 1899 také školním účelům a r. 1921 byla zcela přestavěna ve školu čp. 195 (zbořena v letech 1987–1989). Nová radnice byla postavena téhož r. 1921 a r. 1928 rozšířena stav. Miroslavem Smlsalem podle plánů Jaroslava Vašty z Braníku.

Ve 2. polovině 19. století zaznamenaly také Modřany známky průmyslového rozvoje, když tu byl r. 1861 postaven podnikateli Ferdinandem Urbánkem a Antonínem Wagnerem cukrovar, který před r. 1900 jako První česká akciová společnost pro rafinování cukru v Praze zaměstnával na šest stovek dělníků. R. 1896 byl opět při řece zahájen provoz parní pily (v místech pozdější továrny Orion). Spojení s Prahou posílilo zavedení říční paroplavby r. 1865 a r. 1881 prořala území Modřan při řece i železniční trať (později protažená až do Dobříše), jejíž výstavbu dílem financovala místní cukrovarnická společnost.

R. 1898 měly Modřany už 184 domů a k r. 1929 tu bylo evidováno 372 domů. Po r. 1918 následoval další rozvoj, v jehož rámci smíchovský architekt Alois Jan Čenský pro Modřany vyprojektoval dvojici kolonií rodinných domků. Dne 14. 6. 1936 byly Modřany povýšeny na městys. To se vzápětí promítlo do rozvoje veřejné zástavby, kterou

obohatila přestavba školy a dvou domů se sociálními byty. R. 1963 získaly Modřany status města a zanedlouho, r. 1968, potom byly sloučeny s Prahou jako součást obvodu Praha 4. Modřany s připojenými Komořany tehdy měly už 1700 domů a 11 364 obyvatel. Přirozené hospodářské zázemí Modřan zlikvidovalo velké sídliště s panelovými domy, budované od r. 1977 podle projektu kolektivu architektů vedených J. Kalousem. Na ně navázala 2. etapa, totiž sídlištní areál Modřany-Komořany s 9 015 byty pro 28 500 obyvatel (1980–1986) a nakonec sídliště Na Beránku z let 1986–1989. Od 80. let 20. století pak zbytky starých Modřan při Vltavě ustoupily z podstatné části moderním komunikacím podél čtyřproudého průtahu, provázeného navíc dvoukolejnou tramvajovou tratí (budováno od r. 1987). R. 1991 se Modřany s přičleněnými obcemi a částmi staly samostatným obvodem Praha 12. DP, MK

P: CDB I, 252, č. 287.

L: K. Böttcher, 1879, 19; J. Nechvíle, 1884, 93–94; V. Spurný, 1946, 158–162; E. Nohejlová-Prátová, II, 1956, 27; M. Fridrichová, 1965, 703–704; B. Svoboda, 1965; L. Hájek, 1968; M. Slabina, 1968, 247–249; J. Bouzek, 1969, 485–490; M. Fridrichová, 1969, 79; M. Fridrichová, 1972, 80; D. Líbal – H. Ječný a kol., b. d.; J. Sláma, 1977; J. Kovářik, 1979, 481–490; C. Rybár a kol., 1989, 139, 385; B. Lašťovková – J. Kořátko, 2001, 317–318; J. Klempera, 2001, 127–129; P. Augusta – D. Broncová a kol., 2002, 130–131; P. Vlček a kol., 2004, 123.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie 12, Modřany, K Dolům

V jádře raně gotický kostel z 3. čtvrtiny 13. stol., doplněný kolem r. 1754 o pozdně barokní křížový presbytář a západní prodloužení lodi. Sakristie přistavěna v letech 1899–1901.

Farní kostel nad osadou Modřany byl vystavěn někdy ve 2. pol. 13. stol., přičemž není jasné, zda jádro stávajícího objektu případně nahradilo nějaký starší románský sakrální objekt, z něhož se ovšem zřejmě nic nedochovalo. Raně gotická novostavba byla podélným jednolodním farním kostelem s prostou dispozicí, obvyklou u řady venkovských kostelů v pražském okolí, např. v Hrnčičích, Kolo-vratech a jinde. Skládala se z poněkud nepravidelně kratší obdélné lodi, na kterou na východě navazoval užší kvadratický presbytář, mírně posunutý z osy lodi k severu. Presbytář byl patrně už původně stejně vysoký jako loď. Lze předpokládat, že do lodi se otevíral vítězným obloukem a snad byl zaklenutý. O počtu a rozmístění jeho oken nelze říci nic určitějšího, v lodi snad alespoň některé z oken mohlo být přibližně v místech stávajících pozdně barokních okenních otvorů. Do lodi vedl od severu opukový, tupě lomený portál s profilovaným ostěním, odhalený při opravě soklu a omítek kostela r. 1913 a dodnes patrný v podobě niky na exteriéru stavby. Jádro kostela bylo vesměs podle podoby právě tohoto portálu kladeno do 2. čtvrtiny 14. stol. (J. Sommer, 1990, 90), do poloviny 14. věku (P. Kalina – J. Kořátko, 2004, 208) nebo obecně do gotického období (např. Z. Dragoun, 2002, 194), nicméně jen decentně ve vrcholu lomená archivolta a profilace portálu typickou raně gotickou laloškou se přimlouvají za jeho vřazení spíše ještě do 60. až 70. let 13. věku. Kostel v Modřanech je v dochovaných písemných prame-ních poprvé nepřímou zachycen 22. 8. 1328, kdy v Praze svědčil na listině klerika Michaela ze Zbirohu mezi jinými *Woyco*, plebán v Modřanech. K danému datu tedy objekt fungoval jako farní kostel. Od r. 1352 poměrně pravidelně figuroval v seznamech papežského desátku, zpravidla od-váděl po 12 groších ročně. Ve 14. stol. náleželo patronátní právo kostela vyšehradské kapitule, k níž plynuly i přebytečné příjmy z fary. R. 1362 rezignoval na zdejší farní obročí plebán Čeněk, jehož na základě prezentace vyše-hradského kanovníka Markvarta nahradil farář Hroch

z Vlkanova, kterého už 3. 7. 1363 vystřídal kněz Frenclinius. Po jeho předčasné smrti se prebendy ještě téhož léta 1363 (23. 10.) chopil klerik Ondřej z Jeníkova. Od 1. 10. 1366 zde byl farářem do své smrti r. 1380 kněz Mikuláš. Po něm se obročí 7. 3. 1380 ujal Markvart ze Soběšina, r. 1394 v úřadu zesnul jeho nástupce Pavel a správcem kostela a fary se 23. 11. 1394 stal Mikuláš z Miroslavi, kterého prezentoval vyšehradský kanovník Petr, k jehož prebendě tehdy náleželo patronátní právo kostela. Vizitace z r. 1380 se soustředila především na liturgické vybavení kostela, kde kritizovala špatně svázaný starobylý misál, starý žaltář

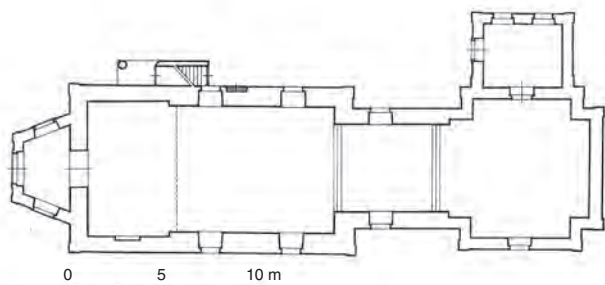
Modřany, kostel Nanebevzetí Panny Marie,
foto Klára Mezihoráková, archiv ÚDU AV ČR

a stříbrný kalich s pozlaceným nodem, jehož číše byla prasklá. V letech 1406–24 byl farářem Petr (*Petrus plebanus in Modrzano*), který r. 1409 přikoupil od Jana Rosse z Modřan plat ke kostelu pojištěný na Rossově statku v přífařených Hodkovičkách. Už za Petrova působení však dopadly na modřanský kostel důsledky husitské bouře; r. 1421 postoupila zabrané polnosti zdejší fary (*aratura plebani in Modrzan*) staroměstská rada do světských rukou. Po Petrovi nastoupil ještě r. 1424 Jan ze Stříbra. Do r. 1459 je pak datována zmínka o vitrikovi kostela P. Marie v Modřanech, která, zdá se, potvrzuje jeho existenci i fungování také po skončení husitských válek. V 16. stol. obsazovali kostel utrakvističtí faráři, z nichž Antonín Podlaha připomněl k r. 1533 Jana Škodu. R. 1580 se správcem kostela stal potulný kněz Bartoloměj, který budil svými názory pohoršení jak utrakvistů, tak i okolních katolíků. Ke kostelu se proto stočila pozornost Jana Hýzrle z Chodů, který si osoboval patronátní právo kostela a vedl o ně do r. 1588 spory se zbraslavským klášteřem. R. 1597 však podací právo kostela prodal spolu s Cholupicemi a Písnicí Kryštofovi ze Sebusína. Za těchto okolností zde i nadále setrvali utrakvisté, když r. 1601 tu byl farářem kněz Augustin. Pozvolnou rekatolizací a změnu poměrů přinesly důsledky porážky stavovských vojsk v bitvě na Bílé hoře. R. 1622 byla ves s kostelem prodána zbraslavskému cisterciáckému klášteřu, který kostel včlenil do církevní struktury svých statků a faru nadále neobsazoval. Zpočátku tak především *via facti* kostel ztratil farní postavení, když jeho duchovní správu obstarával vždy některý ze zbraslavských řeholníků. Podle literatury (UPČ 2, 1978, 418) byl objekt po r. 1622 opraven. Stopy tohoto zásahu však na stavbě dnes již nejsou čitelné. R. 1645 vyhořel, po r. 1648 byl nouzově opraven a uveden opět do provozu. Ani s touto etapou nelze spolehlivě spojit žádnou část nebo strukturu objektu, nicméně Antonín Podlaha r. 1909 ještě registroval na severní straně presbytáře křídlo staršího oltáře s deskovými malbami Zvěstování a Navštívení P. Marie, které řadil do 17. věku. V průběhu 2. pol. 17. stol. se kostel i *de jure* stal filiálkou Zbraslavi. Klášter se o něj staral přiměřeně svým zájmům a možnostem kostelní pokladny. Tak r. 1690 byly dodány nové varhany do kostela, r. 1726 byla do kostela pořízena nová dřevěná okovaná pokladnice s datací a do sanktusní věžičky zavěšen malý zvon. Současně byl kostel opraven. Radikální změnou podoby kostel prošel r. 1754, kdy byl celkově přestavěn. Nejpozději tehdy byla stržena raně gotická klenba presbytáře a zbořena jeho východní zeď se štítem. Kostel byl prodloužen o nový presbytář, založený na půdoryse řeckého kříže s krátkými rameny. Přístavbu presbytáře charakterizovala menší síla slabých zdí, které zjevně nepočítaly s klenutím. Na rozhraní gotického presbytáře a lodi byl odsekán vítězný oblouk a snesena štítová zeď nad ním. Také na západní straně byla kapacita objektu podstatně zvětšena, když byla demolována západní zeď lodi se západním štítem a loď prodloužena o více než třetinu přístavbou, opět charakteristickou subtilnějším obvodovým zdívem. Celý interiér byl následně překryt rovným stropem na vysokém fabionu. Kostel obdržel nová okna a nový scelující krov sedlových a polovalbových střech.

Nový presbytář na exteriéru zvýraznila sanktusní věžička, zatímco západní prodloužení lodi obdrželo vysoký archaický barokní štít s postranními volutami. V nitru kostela vyplnila západní přístavbu nová varhanní kruchta. Po zrušení zbraslavského klášteřa byl kostel povýšen na lokální kaplanství r. 1785, kdy byl mobiliář kostela obohacen o rozměrné barokní plátno, údajně od Petra Brandla, s postavou sv. Ondřeje, pocházející ze zrušeného kostela sv. Ondřeje v Praze. R. 1786 byla opravena nad lodí střecha s prejzovou krytinou, práce za 15 zlatých 12 krejcarů provedl pokrývačský mistr Josef Kager. R. 1812 odlil nový zvon do sanktusní věžičky pro kostel v Modřanech pražský zvonář Jan Diepoldt. R. 1846 byl kostel nově vydlážděn cihlovou dlažbou, opravena prejzová střecha a vyspraveny vnější omítky, r. 1862 opraveny varhany, r. 1867 nově oplechována sanktusní věžička. Modřanský kostel sice i nadále zůstal ve svazku zbraslavské farnosti, jak je zmíněno třeba k r. 1797, nicméně samostatní kaplani spoluutvářeli předpoklady pro opětovné povýšení kostela na farní, k němuž došlo r. 1855 za správy kaplana Ignáce Praského, jenž se stal prvním novodobým modřanským farářem. Za dalšího faráře Karla V. Böttchera byl r. 1871 osazen nový hlavní oltář podle návrhu akademického malíře Josefa Scheiwela, s plátnem s postavou P. Marie, které už r. 1865 pro kostel namaloval malíř Vilém Weiss, a s plastikami sv. Josefa a sv. Jáchyma, převzatými ze staršího oltáře z doby krátce po r. 1754. R. 1872 byly do kostela dodány i další dva nové boční oltáře Neposkvrněného početí P. Marie a sv. Kříže a kazatelna. V r. 1873 byla rozšířena a upravena varhanní kruchta a varhany byly pozlaceny. Význam objektu se odrazil i v dalších opravách, které přerostly r. 1876 v řadu dílčích změn, které dokreslily dnešní vzhled objektu. Kolaudace těchto prací však proběhla teprve 14. 11. 1879. V ose západního průčelí byla na místě starší hranolové předsíně představena trojboká předsíň s pískovcovým, segmentově překlenutým portálem v čelní zdi, byla upravena sakristie v prostoru za hlavním oltářem, opraveny krovy a střešní plášť a repasována sanktusní věžička. Do interiéru byla dodána cínová křtitelnice. R. 1884 byl kostel opět opravován nákladem 1 087 zlatých 85 krejcarů na základě stavebního povolení z 11. 5. 1884. Stavbu vedl inženýr Josef Huber, který podepsal rozpočty z 29. 10. 1883 a finální z 29. 10. 1884. Tehdy byla opravena střecha kostela, vnitřní i vnější omítky a nově štafírovány oltáře a ostatní mobiliář. Protože stísněný prostor za oltářem nevyhovoval, bylo r. 1899 přistoupeno k přístavbě nové sakristie se samostatným pískovcovým obdélným vstupem od západu. Stavební práce na sakristii však byly převzaty teprve r. 1901. R. 1912 byl osazen nový oltářní kámen (mensa) hlavního oltáře, r. 1913 byly opraveny vnější omítky, sokl a kostel byl uvnitř nově vymalován za 2 000 K pražským malířem Vendelínem Kostečkou, který souběžně štafíroval oltáře. R. 1914 byla nahrazena i mensa jednoho z bočních oltářů. Do kostela byly dodány nové varhany, které zhotovil Josef Vanický z Hradce Králové. R. 1941 bylo vyzděno v místech staršího přístupu na varhanní kruchtu stav. Janem Milotou nové schodiště a snad teprve tehdy došlo k osazení dvojice žulových portálů v bočních zdech západní předsíně. Kruchta sama byla

celkově vyměněna v letech 1947–49, dříve zde byla zděná kruchta na třech arkádách, popsána např. v inventáři z r. 1887. I tyto práce provedl r. 1947 stav. Jan Milota. R. 1980 získal kostel nový ambon a oltář k lidu, jež navrhl Pavel Vanc, zatímco dřevěný reliéf u svatostánku zhotovil řezbář Václav Rázek a lavice truhlář Zelenka z Modřan. R. 1994 byla podle návrhů Karla Freundla zhotovena nová osvětlovací tělesa, r. 1996 podle výkresu Petra Bujoka byla vykována nová mříž v předsíni a téhož roku renovována část mobiliáře a osazen nový nábytek do sakristie podle projektu Petra Kohouta, jenž se zhostil i přepracování zpo- vědnic v r. 2001. Na přelomu 20. a 21. stol. byl objekt celkově rekonstruován, střechy nově pokryty a nalíčeny vyspravené vnější i vnitřní omítky.

Podélný jednolodní kostel stojí zhruba ve středu starší části původního modřanského hřbitova obehnaného zdi z lomového kamene, nově vyzděnou povětšinou v původní stopě r. 1883, přístupnou předsunutou pilřovou bránou na západní straně. Hřbitov s kostelem zaujal okraj vysoké ostrožny nad údolím Vltavy nad jádrem vsi. Přístupová cesta ke kostelu byla vedena vždy od severu, r. 1791 její průběh fixovala budova nové kaplanky v místech dnešní fary. Jádrem stavby je raně gotická, mírně obdélná a poněkud nepravidelná loď, charakteristická zhruba 1,10–1,15 m silným zdívem, jejíž původní délku v interiéru vymezují na západní straně dva ústupky rozšiřující prostor západní části lodi. K ní na východě přiléhají postranní zdi raně gotického kvadratického presbytáře o síle zdiva 0,95 m, tvořícího dnes jakýsi spojovací krček mezi středověkou lodí a pozdně barokním novým presbytářem z r. 1754. Tento dodatečný mladší presbytář se zdívem silným jen 0,65 m má půdorys řeckého kříže s krátkými rameny. Na severní straně k němu přiléhá obdélná přízemní sakristie z let 1899–1901. Na západní straně je loď prodloužena pozdně barokní přístavbou s vysokým štítem, rovněž z r. 1754, a představenou trojbokou předsíní asi z let 1874–76. Celkovou skladbu výrazně podélné stavby doplňuje drobný schodišťový přístavek z let 1940–44 na severní straně lodi, podepřený v severozápadním nároží betonovým válcovým pilřem, v nitru obsahující schodiště na varhanní kruchtu a pod ním podschodní komoru. Zevně jednotně působící loď je otevřena na jižní straně třemi obdélnými pozdně barokními okny se segmentovými záklenky, upravenými při opravách v 19. stol. a znovu za 2. světové války, kdy

Modřany, kostel Nanebevzetí Panny Marie, půdorys, zaměření a kresba Dalibor Prix, archiv ÚDU AV ČR

okenní otvory vyplnila jednoduchá železná konstrukce oken. Kolem oken jsou ploché omítkové šambrány s dole svěšenými nárožními. Na severní straně se dochovala dvě shodně tvarovaná okna, zatímco pozici nejzápadnějšího zaujal segmentově završený přístup na kruchtu uvnitř kostela. V severní zdi lodi je nadto obnažený opukový raně gotický portál se zaslepeným průchodem a maltou domodelovaným spodním úsekem východního ostění. Omítkou překrytý práh portálu, resp. niky, kterou jeho torzo rámuje, je dnes ve výši 0,55 m nad terénem. Průběžně profilované, jen mírně lomené ostění oživuje vnější výžlabek, na který navazuje laloškový profil, z vnitřní strany oddělený zářezem. Na místy lehce ožehnutých kvádrech opuky se dobře dochovaly stopy původního opracování kamene středověkými zubáky. Východní ostění bylo druhotně poškozeno dvojicí čepových děr pro osazení petlice. S tímto patrně visacím zámkem asi souvisí i třetí poškození profilu v blízkosti obou zádlabů. Nároží lodi lemují lizény podepírající v jádře pozdně barokní profilovanou korunní římsu, přeformovanou v letech 1874–75. Západnímu průčelí dominuje mohutný panelový pozdně barokní štít. Jeho střední obdélné pole je po stranách sevřeno dvěma sekundárně zjednodušenými pilastry s nutováním a římsovými hlavicemi překrývajícími profilovanou římsu, která obíhá vrcholový nízký trojúhelný štítový nástavec. Střední panel štítu vyrůstá z rozeklaného frontonu nasazeného na korunní římsu kostela. Na frontonu jsou osazené druhotně zjednodušené hranolové sokly, nesoucí voluty lemující štít po stranách. Na vrcholu štítu je zasazen kovaný zlacený kruh v paprscité svatozáři s vepsaným mariánským monogramem, podle písma vytvořeným pravděpodobně jako replika barokního v polovině 19. stol. Torzo raně gotického presbytáře na východní straně lodi je završeno korunní římsou obíhající celou stavbu. Ze severu i jihu je prolomeno segmentově završenými okny, posunutými k západu z osy stěn. V jižní zdi je osazena obdélná klasicistní náhrobní deska z břidlice s částečně zlaceným českým nápisem, sdělujícím, že zde odpočívá zesnulý modřanský učitel Matěj Vydra (†11. 4. 1819). Text je převzat ze Zjevení sv. Jana (J 14, 13): „Blahoslavení ti, kteří v Pánu umírají, Bůh zajisté dopřeje jim, aby odpočinuli od prací svých.“ Pozdně barokní presbytář na východě má nároží opět sepnuta lizénami. V ose jižní zdi je obdélné, segmentově překlenuuté okno v ploché šambráně, tvarově shodné s pojednáním ostatních oken kostela. V ose východní zdi presbytáře je zasazena další pozdně klasicistní břidlicová obdélná deska s českým nápisem uvádějící, že 26. 9. 1831 byla pochována Marye Gandačková (Marie Jandáčková), zemřelá ve věku 26 let. Severní zeď presbytáře překrývá přízemní sakristie s nárožními opatřenými nutovanými lizénami. K severu je otevřena dvěma segmentově překlenuutými okny v prostých lemujících omítkových šambránách. Na západní straně se dochoval jednoduchý obdélný portál z hrubozrného, červeně žilnatého pískovce, osazený novodobými plechovými dvoukřídlymi dveřmi. Na západní straně překrývá segmentově překlenuuté průchod do lodi trojboká předsíň s velkým, segmentově završeným portálem z načervenalého hrubého pískovce v ose západní strany. Před portálem jsou tři žulové stupně. V bočních

zdech předsíně jsou druhotně proražené průchody, opatřené ve 20. stol. segmentově završenými portály ze šedivé žuly, lemované vnějšími pásky. Před severním z těchto vchodů jsou umístěny dva soudobé žulové stupně. Dnes jsou tyto boční průchody zaslepeny prkenným bedněním z konce 20. stol. Nároží předsíně pokrývají hladké lizény, nad čelem je vyveden nízký trojúhelný štít olemovaný profilovanou římsou, na jehož vrcholu je štukový hranolový sokl se zasazeným kovovým patriarším křížem. K severnímu boku lodi je přistavěno obezděné schodiště na varhanní kruchtu z konce 1. pol. 20. stol., hladce omítnuté, vzepřené na betonovém válcovém pilíři. V severní zdi je velké obdélné, segmentově završené okno, ve východní zdi železné novodobé dveře. Prostor podschodí je dostupný od západu dřevěnými dveřmi. Loď s torzem původního presbytáře kryje jednotná, pozdně klasicistní sedlová střecha, novodobě pokrytá prejzy, jejíž krov je nad východním koncem lodi upraven do valby. Pozdně barokní presbytář překryl průnik příčné valbové prejzové střechy pokračováním sedlové střechy západní části kostela, z něhož vyrůstá oplechovaná šestiboká sanktusní věžička s jehlancovou stříškou a lucernou, v níž jsou na společném závěsu dva zvony. Sakristie a postranní schodiště kryjí polovalbové střechy. Uvnitř je loď s oběma díly presbytáře překryta jednotným plochým omítaným stropem na vysokém fabionu s pateční a vrcholovou římsičkou. V presbytáři je v ose severní zdi obdélný průchod do sakristie, nad ním segmentově uzavřené slepé okno, do něhož je vsazeno obdélné okénko oratoře, dostupné vnitřním schodištěm ze sakristie. Stěny presbytáře kryje v dolní části opožděně klasicistní bednění, v němž jsou po stranách hlavního oltáře dvě slepé edikulové niky, evokující neexistující postranní průchody za oltář s archivoltami na úsecích říms, svíraných tympanony, jež jsou pokryté vyřezávaným čabakovým závěsem. Ve vrcholech archivolt jsou zakotveny profilované konzoly. Novější část presbytáře je zvýšena trojicí stupňů z červeného sliveneckého mramoru. Tři kamenné stupně současně zvyšují i podlahu staré partie presbytáře vůči lodi. V západní rozšířené části lodi je dřevěná varhanní krucht osazená na trámu podepřeném dřevěnými konzolami. Sakristie má plochý omítaný strop. V západní předsíni je rovněž plochý strop na vyšším fabionu, vytvářejícím tak iluzi neckové klenbičky.

DP (ZD, JT)

Zařízení: Původní hlavní barokní oltář z r. 1754 byl přepracován v letech 1871–72 podle návrhu malíře Josefa Scheiwela truhlářem Matějem Zoubkem (Koubkem?) a pozlacen Augustinem Laštovkou. Pro obnovený oltář byly použity starší obrazy a plastiky. Hranolová mensa z r. 1871 je zdobena kruhovým medailonem se zlaceným křížem. Do hlubší niky uprostřed retáblu je umístěna plastika P. Marie Immaculaty z poloviny 18. stol., pocházející ze severního bočního oltáře. Nika je rámována polokruhovým obloukem se zlaceným klenákem. Po stranách jsou plastiky sv. Josefa s Ježíškem a sv. Jáchyma. V nástavci je zasazen obraz Nejsv. Trojice mezi dvěma anděly z poloviny 18. stol. Při vítězném oblouku jsou na konzolách umístěny plastiky archanděla Michaela bojujícího s ďáblem a archanděla Rafaela s poutnickou holí, obě z poloviny 18. stol. Na jižní stěně presbytáře visí drobný obraz s ná-

Modřany, kostel Nanebevzetí Panny Marie, interiér, pohled k východu, 1977, foto Milan Posselt, archiv NPÚ, č. 119693

mětem Kamenování sv. Ondřeje z počátku 18. stol. Nad vstupem do sakristie se nachází obraz sv. Jana Křtitele s Beránkem z počátku 19. stol. s pozadím tvořeným romanticky pojatou krajinou. Na severní straně lodi je umístěna volná kopie obrazu P. Marie Pasovské (tzv. Pomocné) z poloviny 18. stol. Polopostava Madony byla v horní části plátna doplněna andílčímí hlavičkami, polopostavou Boha Otce, holubicí sv. Ducha a dvojicí andělů pozvedajících korunu nad hlavou P. Marie. Po stranách obrazu je dvojice plastik adorujících andělů z poloviny 18. stol., pravděpodobně pocházejících ze zrušeného kláštera na Zbraslavi a r. 1872 druhotně umístěných na bočním oltáři sv. Kříže. Na jižní straně je zavěšen rozměrný oltářní obraz s námětem Stigmatizace sv. Františka Serafinského z 1. pol. 18. stol. Světec klečí s rozepjatými pažemi a vzhlíží ke kříži, který je obklopen září a hlavičkami andělů. Obraz sv. Ondřeje pochází z počátku 18. stol. a apoštol je na něm zpodoběn v jemně zřaseném rouchu, pravici objímající břevno onďřejského kříže. V pozadí je vyobrazena jeho mučednická smrt. Plátno pravděpodobně pochází z hlavního oltáře kostela sv. Ondřeje na Starém Městě, zrušeného r. 1785. V levém dolním rohu je signatura Petra Brandla, pravost signatury i Brandlovo autorství jsou však sporné. Křtitelnicé pochází z 1. pol. 18. stol.; na nohách prohnutých do tvaru rokaje spočívá mohutná mísa. Kuželové víko je završeno křížem. Na konzole na jižní straně lodi stojí plastika sv. Aloise Gonzagy, která pochází z původní kazatelny. Světec svírá v levé ruce otevřenou knihu s literami *alfou*

a *omegou*, v pravici původně pozvedal kříž. Levou nohou drtí hlavu heretika. V podkruchtí je socha sv. Václava z r. 1929, zhotovená v uměleckých dílnách Insam Primoth Ortisei. Světec levicí svírá praporec, pravicí je opřen o štít s orlicí. Plastika byla inspirována praporem Josefa Mánesa pro Národní gardu z r. 1848. Na konzole pod kruchtou je dále socha sv. Jana Nepomuckého z doby kolem r. 1740. Staré varhany od Josefa Vanického byly v r. 1944 odstraněny a r. 1948 nahrazeny novými z dílny Josefa Líbala. R. 1959 byly přepracovány Karlem Weissem podle návrhu Jiřího Včeláka. V červenci 1994 byly do sanktusníku zavěšeny dva zvony sv. Jana Nepomuckého a sv. Josefa, původem z pohraničí.

JT
P: RBM III, 579, č. 1481; RBMV IV, 1/4, 1077, č. 4408; RDP, 40; LC I, 175; LC I-2, 13, 24, 76; LC III-IV, 122; AČ XXVIII, 65; I. Hlaváček – Z. Hledíkovi, 1973, 304, 315; SOA Praha, Vs Zbraslav, i. č. 825–830, kart. 187–188; i. č. 1067, kart. R; i. č. 3944, kart. 1291; i. č. 3955, kart. 1295; i. č. 3968, kart. 1310–1311; SOKA Praha-západ, FÚ Zbraslav, Liber memorabilium, 1814–1836, kniha 5; Liber memorabilium, 1836–1947, kniha 6; SOKA Praha-západ, Kostel v Modřanech 1939–1949, i. č. 4, kart. 12; B. Lašťovková – M. Lašťovka, 2005, 332.

I: Archiv ÚDU AV ČR, Pozůstalost Z. Wirtha, sign. 162WC (půdorys kostela); V. Hofman, pohled na kostel od západu, kresba tužkou. L: J. Schaller, 1787, 78; K. Böttcher, 1879, 19; J. Nechvíle, 1884, 93–94; F. J. Lehner, 1891, 26; F. Hansl a kol., 1899, 301; A. Podlaha, 1909, 237–240; *Panorama kostelů a církevních památek*, Praha 1949; Z. Wirth a kol., 1957, 493; B. Petr, 1967–1971, 546, 774; D. Líbal – H. Ječný a kol., b. d., 1–2; *UPČ* 2, 1978, 418; J. Sommer, 1990, 90; K. Pašek, 1995, 98; K. Kuča, 2001, 216–217; P. Kovařík, 2001, 114–115; Z. Boháč, 2001, 222; Z. Dragoun, 2002, 194; P. Kalina – J. Kofátko, 2004, 206, 208; L. Kybalová – R. Lunga – P. Vácha, 2005, 94.

Hřbitov

12, Modřany, K Dolům

Původně středověké pohřebiště kolem kostela bylo nově vybudováno a rozšířeno v letech 1895–96 a znovu rozšířeno r. 1948.

Na zdejším hřbitově byli pohřbíváni občané Modřan, Hodkoviček, Cholupic, Písnice, Lhotky, Libuše, Točné a Komořan. Původní hřbitov se rozkládal bezprostředně v okolí kostela.

V r. 1883 byl hřbitov obezděn a vybudován důstojný vstup. Podle výnosů c. k. hejtmantství na Smíchově ze srpna 1893 a března 1895 bylo povoleno zřízení nového pohřebiště. Všechny obce protestovaly proti jeho plánovanému situování na místě velmi vzdáleném od kostela. Karel Böttcher proto navrhl, aby byl hřbitov rozšířen na farním poli směrem ke zvonici. V letech 1895 a 1896 byla jeho nová část vybudována, v červnu kolaudována a v srpnu 1896 slavnostně posvěcena vikářem Františkem Xaverem Matušovským. V r. 1948 byl pravděpodobně stav. Janem Milotou znovu rozšířen severním směrem.

Ohradní zeď hřbitova má členitý půdorys, z něž na západě směrem k ulici vystupuje pravoúhlá část, v níž je brána, dosažitelná po stoupajícím schodišti. Brána je pilířová, s dvoukřídlými jednoduchými kovanými mřížovými vraty z doby kolem r. 1900.

Součástí hřbitova je márnice severovýchodně od kostela, snad z 18. nebo z počátku 19. stol. Nízká přizemní

stavba, situovaná v zalomení hřbitovní zdi. Nečleněné stěny ukončuje profilovaná omítková římsa. Střecha je jehlancová, krytá pálenými taškami (tzv. holandkami). V jižní stěně je velké půlkruhové okno, původně snad otevřená arkáda. Rám okna pochází zřejmě z 19. stol.

Jižně od kostela se nachází náhrobek básníka Františka Branislava (1900–68). Do hrubě opracovaného balvanu byla původně vsazena obdélná bronzová deska s kruhová portrétní plaketa (bronz je nyní nahrazen laminátem) (A144). Vedlejší náhrobek je věnován skladateli Lubomíru Železnému (1925–74). Do rámu ze sliveneckého mramoru je vložena deska z tmavé žuly s básní Miroslava Floriana, věnovaná památce zemřelého („Maestozo za Lubomírem Železným“). Při jižní zdi stojí kaple s ostatky příslušníků rodiny Jouzlů-Trnků. Nalevo od kaple je monumentální hrobka rodiny Schubertovy, vytvořená krátce po r. 1939 firmou Pupp a Škarka (1163). Napravo nalezneme náhrobek rodiny Valterové-Novákové z r. 1918 od Ludvíka Šaldy a náhrobek rodiny Vackovy od J. Brejchy (1174, 1173) z 90. let 19. stol. V křížení cest byl obnoven původní kříž. Při kříži byl na čestném místě pohřben děkan Karel V. Böttcher (1825–1916). Prostá, hranolová stěla, završená křížem z černé leštěné žuly, je dílem J. Brejchy. Při východní a severní zdi jsou umístěny čestné hroby „Bojovníkům za svobodu a obětem revoluce v květnu 1945“ (1127, 1198).

Na hřbitově jsou z významných osobností uloženi: Karel Böttcher (1825–1916), děkan, mecenáš; František Branislav (1900–68) básník, překladatel; Josef Pehr (1919–86), režisér, spisovatel, herec; Lubomír Železný (1925–74), skladatel; Wilhelm Schwarz (1815–65) spisovatel, vlastenec; František Vošahlík, starosta Modřan, který se v letech 1891–99 zasloužil o stavební rozvoj obce. JT, YJ

P: SOKA Praha-západ, FÚ Modřany (pamětní kniha kostela 1936–1947, 103, 109, 333); i. č. 58, kart. 2 (hřbitovní záležitosti 1892–1938); SOKA Praha-západ, FÚ Zbraslav, FÚ Modřany 1870–1946, kart. 10; SOKA Praha-západ, Patronátní úřad Zbraslav, i. č. 4, kart. 12 (kostel a hřbitov v Modřanech); SOA Praha, Vs Zbraslav, č. 7055–7061 (plány hřbitova, 1936).

L: F. Hansl a kol., 1899, 302; P. Kovařík 2001, 114–115.

Modřany, hřbitov u kostela, foto Klára Mezihoráková, archiv ÚDU AV ČR

Modřany, zvonice u kostela Nanebevzetí Panny Marie, foto Klára Mezhioráková, archiv ÚDU AV ČR

Zvonice

12, Modřany, K Dolům

V jádře barokní zvonice, novogoticky přestavěná počátkem 80. let 19. stol.

Stávající zděná zvonice na vrcholku návrší nad modřanským kostelem byla postavena r. 1754 náhradou za starší dřevěný objekt nejasné doby vzniku. Ještě téhož roku byl do ní zavěšen nově odlitý zvon, další zvon za 756 zlatých přibyl 10. 9. 1882 po úpravách objektu a odlil jej pražský zvonář Josef Diepoldt náhradou za zvon zcizený r. 1850. R. 1846 byla opravena vnější omítka a sokl zvonice, před renovovaný vstup byly osazeny tři stupně. V letech 1876–79 byla zvonice přestavěna a opatřena novogoticky členěnou fasádou. Dne 18. 12. 1917 došlo k rekvizici obou zvonů, r. 1923 nahrazených dvěma novými zvony, které odlil pražský zvonář Arnošt Diepold. R. 1977 byla stavba, již dříve zbavená zvonů, opět přestavěna a adaptována ve výstavni síň.

Drobná stavba v dominantní poloze vyrůstá z hranolové podnože čtvercového půdorysu, v jejíž západní zdi je v ose prostý obdélný portál z hrubozrnného pískovce, osazený novodobými plechovými dveřmi. Nároží podnože jsou shora zkosená a podnož tak přechází v osmibokou vyšší nástavbu se stěnami rámovanými lizénami, nad nimiž objekt obíhá jednoduše profilovaná korunní římsa. Čtveřice hlavních stran je prolomena vždy trojicí hrotitých oken, z nichž střední je vyšší a širší. Okna lemují ploché omítkové šambrány se společnou spodní linií. V oknech jsou

osazeny novodobé kované dekorativní mříže z konce 70. let 20. stol. Jehlancovou střechu pokrývají prejzy. Uvnitř je osazen mladší rovný strop.

DP (YJ)

P: SOA Praha, Vs Zbraslav, i. č. 3944, kart. 1291; i. č. 3955, kart. 1295; B. Lašťovková – M. Lašťovka, 2005, 332.

L: A. Podlaha, 1909, 240; D. Líbal – H. Ječný a kol., b. d., 2; *UPČ* 2, 1978, 418; K. Kuča, 2001, 216–217; P. Kovařík, 2001, 114–115.

Památník popravených studentů

12, Modřany, Násirovo nám.

Žulový pomník z r. 1947.

Památník skupiny studentů, kteří byli nacisty popraveni 17. 11. 1939 v ruzyňských kasárnách, dal vybudovat Okrášlovací spolek v Modřanech. Slavnostní odhalení se konalo 15. 11. 1947. Ještě za okupace bylo na tomto místě vysazeno devět lip, které měly symbolizovat zmařené životy.

Žulový památník od sochaře Bauera má tvar rozevřené knihy, na jejíž stránkách jsou uvedena jména devíti popravených studentských aktivistů.

JT

L: *Svobodné slovo*, 16. 11. 1947; *Lidová demokracie*, 24. 11. 1947; *Svobodné slovo*, 19. 11. 1947; *Umění a kámen*, 1947, 47.

čp. 6

12, Modřany, Chuchelská 1

Klasicistní viniční dům z doby krátce po r. 1801.

Objekt při starobylé vinici, od r. 1717 držené pražským arcibiskupstvím, dříve v literatuře kladený do 1. pol. 18. stol., byl na základě dendrochronologického datování vystavěn krátce po r. 1801, kdy došlo k mýcení stromů na jeho stavbu. Jednalo se o novostavbu zhruba v místech staršího viničního domu, který tu existoval nejpozději v polovině 17. věku. Asi ještě v 1. pol. 19. stol. byla do středu dispozice vcházela černá kuchyně. Zhruba po polovině 19. stol. byla zednáralá západní partie nahrazena v rozsahu jedné okenní osy úsekem smíšeného zdiva s cihlovým armováním nároží, ostěním obdélného okna a fabionovou korunní římsou. Současně došlo k vyspravení příslušné části krovu mansardové střechy. V r. 1990 a znovu v letech 2004–05 prošel objekt celkovou postupnou rekonstrukcí.

Přízemní dům na obdélném půdoryse s vysokou původní mansardovou střechou je podsklepený pouze z části. Na omítané podezdívce ze smíšeného, převážně kamenného zdiva, je osazena roubená, původně omítaná konstrukce, ve střední a v západní krajní ose dodatečně nahrazená zděnými partiemi. Delší průčelí domu člení na jižní straně pět obdélných, vně otvíravých dvoukřídlých oken, na severu je v ose obdélný vstup. Kratší strany mají po třech obdélných oknech. Fasády vrcholí druhotně doplněnou fabionovou korunní římsou nad zděnou západní partií. Vysoká střecha mansardového krovu s dochovanou profilovanou dřevěnou mansardovou římsou a nápadnými námětky je pokryta prejzy a ve spodní etáži prolomena ležatě obdélnými vikýřky. Sklep s kamenným obvodovým zdivem je klenutý, přístupný z chodby. Chodba s bývalou černou kuchyní je rovněž klenutá valeně s pětibokými výsečemi nad obdélnými vstupy po stranách, směřujícími do místností s trámovými záklopovými stropy.